

Partij voor
de Dieren

Carnivoor?

Geef het door!

INITIATIEFVOORSTEL

Danielle Vol-van der Holst
Partij voor de Dieren Dordrecht

14 maart 2023

**Partij voor
de Dieren**

T I J D V O O R A C T I E !

In 2040 wil dit college klimaatneutraal zijn. Dat kan, samen met alle Dordtenaren. Maar geven wij als gemeenteraad wel het goede voorbeeld aan onze inwoners? En dan is het antwoord van de Partij voor de Dieren: 'Dat kan echt beter.'

Met 'Carnivoor? Geef het door!' draaien we de boel om. Dus niet de vegetariër of vegan geeft dieetwensen aan, maar juist de omnivoor. Alle catering is voortaan standaard plantaardig en wil je iets van vlees, vis of kaas, kun je dat gewoon aangeven via dieetwensen. Op die manier kiezen we standaard voor duurzaam en behoudt iedereen een volledige keuzevrijheid. Met de keuzes die

we als gemeenteraad maken op ons bord en in ons glas, kunnen we daarmee een mooie bijdrage leveren aan het streven om in 2040 klimaatneutraal te zijn.

Het concept 'Carnivoor? Geef het door!' van prof. Henriëtte Prast van de universiteit Tilburg stimuleert mensen anders te eten, met behoud van keuzevrijheid. Bij het hanteren van het concept 'Carnivoor? Geef het door!', wordt de standaard omgedraaid. Wie geen dieetwensen heeft doorgegeven krijgt een volledig plantaardige maaltijd. Op deze manier denken we om en zijn we een mooi voorbeeld voor de Dordtenaren.

I N H O U D S O P G A V E

Tijd voor actie!	3	Traject	8
Stand van zaken	4	Conclusie	8
Feiten en cijfers	5	Raadsbesluit	9
Coalitieplannen	6	Colofon	10
Praktijkvoorbeelden	7	Bronnen	10
Kosten	8		

STAND VAN ZAKEN

Bij het organiseren van allerlei bijeenkomsten gaat de gemeente Dordrecht op dit moment uit van hoe het altijd is geweest, oftewel onze comfortzone. Dit houdt in dat er eten is voor iedereen die ook vlees en/of vis eet. Je kunt aangeven of je allergieën hebt, vanuit religieuze overtuigingen andere wensen hebt of een bepaald dieet volgt. Daarnaast kan je ook aangeven of je vegetarisch wenst te eten. Dat is redelijk inclusief en wordt zeer gewaardeerd. Echter, dat kan beter.

Het effect van vlees, vis, zuivel, eieren en honing (oftewel dierlijke producten)

Dierlijke producten hebben een veel groter negatief effect op het milieu dan plantaardige producten¹. Zo is 65% van de stikstofdepositie die in Nederland wordt uitgestoten afkomstig uit de landbouw², waarvan 54% voor rekening komt van de rundveehouderij, 17% van de varkenshouderij, en 11% van de pluimveehouderij³. Daarnaast hebben dierlijke producten een zeer negatief effect op de broeikasgassen⁴ en wordt vlees eten zelfs in direct verband gebracht met hart- en vaatziekten⁵. Als we het ten slotte gaan hebben over empathie, dan kunnen we constateren dat het produceren van dierlijke producten gepaard gaat met heel veel dierenleed⁶.

Het effect van volledig plantaardig eten

Plantaardig eten resulteert in veel minder milieubelasting⁷ en heeft een positiever effect op de hoeveelheid broeikasgassen⁸. Plantaardig eten is aantoonbaar beter voor de gezondheid. Uiteraard wel mits je gaat voor de gezondere keuzes, want patat is ook gewoon plantaardig^{9,10}. Door vaker voor plantaardig te kiezen, kies je ook voor het zoveel mogelijk voorkomen van dierenleed, en kies je dus voor eten zonder schuldgevoel¹¹.

FEITEN EN CIJFERS

Landgebruik

De vee-industrie neemt in ieder geval 48% van de totale Nederlandse grondoppervlakte in beslag¹³.

Export

In 2020 exporteerde Nederland voor 8,8 miljard euro cq 3,6 miljard kilogram vlees¹⁴. Daarmee is Nederland de grootste vlees-exporteur van de EU.

Aantal dieren

Een gemiddelde Nederlander eet tijdens zijn/haar leven¹⁵:

4 runderen

1 kalf

5 schapen/lammeren/geiten

32 varkens

0,04 paarden

1.158 kippen/kalkoenen

Terminologie

Omnivoor: eet in principe alles;

Vegetariër: eet geen dode dieren (lees: geen vlees, vis en insecten);

Veganist: eet volledig plantaardig en probeert zo diervriendelijk mogelijk te leven.

Iemand die puur vanuit gezondheid zijn eetpatroon wil aanpassen naar volledig plantaardig, is niet per definitie een veganist, maar iemand die een plantaardig dieet volgt¹².

De prijs van melk

Het produceren van 1 glas melk per dag voor 1 jaar lang vereist 650 m² land (drie tennisvelden). Ook vereist dit 120 liter water per dag (een volle badkuip), ongeveer 44.000 liter water per jaar¹⁶.

COALITIEPLANNEN

In het politiek akkoord 2022-2026 van VVD, Groenlinks, CDA en CU/SGP staat het volgende:

“ *We hebben de ambitie om in 2040 klimaatneutraal te zijn als stad. Dordt Duurzaam 2040!*

Door de keuze bij gemeentelijke gelegenheden voortaan standaard plantaardig aan te bieden, hebben we de meest duurzame vorm van catering te pakken en laten we als gemeente zien dat we serieus zijn bij de aanpak hiervan.

Als tweede punt in het politiek akkoord 2022-2026 van VVD, Groenlinks, CDA en CU/SGP staat het volgende:

“ *We stellen een voedselvisie op, waarin in ieder geval duurzaamheid, lokale en regionale productie en distributie, ondernemerschap, gezondheid en het tegengaan van verspilling een plaats krijgen.*

Kiest de gemeenteraad voor standaard plantaardig, dan kunnen we constateren dat deels deze voornemens behaald worden.

De keuze is dan duurzamer, gezonder en gaat verspilling tegen. We kunnen ervan uitgaan dat bewust gekozen dierlijke producten, bij het aangeven van deze dieetwensen, echt opgegeven zullen worden. Hierdoor zal er substantieel minder verspilling zijn van overbodige dierlijke producten. Kiezen we daarnaast ook nog eens voor zo lokaal mogelijk, dan is dit voornemen uit het politiek akkoord volledig getackeld en laten we als gemeenteraad zien dat het ons menens is om in 2040 klimaatneutraal te zijn.

P R A K T I J K V O O R B E E L D E N

In 2018 zijn de eerste organisaties al overgegaan tot het concept 'Carnivoor? geef het door!'. Het concept is laagdrempelig en gemakkelijk overal in te voeren. Dat gebeurt ook steeds meer. Zo is plantaardig in Nederland inmiddels de standaard op bijvoorbeeld het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap¹⁷, in de gemeente Amsterdam¹⁸, Rotterdam¹⁹, Groningen²⁰, Zwolle²¹ en in de provincie Noord-Holland²². In Libanon besloot het Hayek ziekenhuis als eerste ziekenhuis ter wereld om geen dierlijke producten meer te serveren aan patiënten²³.

Intussen is 61% van de Nederlanders voor het initiatief om plantaardige alternatieven aan te bieden op scholen²⁴, dus ook gezonde plantaardige melkvervangers. Even over de grens, en de Noordzee, in Edinburgh, Schotland is er in januari 2023, als eerste hoofdstad ter wereld, het Plant Based Treaty heeft getekend²⁵. Daarmee erkent het stadsbestuur dat ons voedselsysteem een centrale rol speelt in de klimaat- en biodiversiteitscrisis en dus in de aanpak daarvan. In plaats van vlees en zuivel wordt plantaardig voedsel daarom het uitgangspunt in overheidskantines en bij schoollunches in Edinburgh. En als het aan het stadsbestuur ligt, gebeurt dat ook in de rest van het Verenigd Koninkrijk. "Een win-win-win-situatie voor de samenleving," aldus de initiatiefnemende wethouder in Edingburgh:

“ *Plantaardig heeft minder gevolgen voor het milieu, belangrijke voordelen voor de gezondheid en vermindert problemen rond dierenwelzijn.* ”

K O S T E N

Er zijn geen negatieve financiële consequenties. In die zin: er worden allerlei bijeenkomsten vanuit de gemeente georganiseerd en de enige verandering daarbij is de keuze van het dieet, volledig plantaardig.

Wel zijn er positieve financiële consequenties, gezien de goedkoopste vlees-opvolgers minder kosten dan de goedkoopste vleesproducten²⁶.

T R A J E C T

Als gemeente kunnen we bij onze aanbestedingen onze keuze voor het principe 'Carnivoor? Geef 't door' meegeven aan de opdrachtnemers. Zij krijgen de opdracht mee als basis alles plantaardig aan te bieden. Middels dieetwensen doorgeven kunnen mensen aangeven toch dierlijke producten te wensen, net zoals aanvinken dat zij glutenvrij moeten eten bijvoorbeeld. Daarnaast kunnen we onze keuze hiervoor heel mooi op de website en de socials uitdragen. We geven op die manier een mooi voorbeeld bij de keuze van onze gezamenlijke lunches, borrels en etentjes, want een beter milieu begint op je bord. Als de Dordtse burger ziet dat de gemeenteraad de opdracht voor 2040 ter harte neemt, door de keuze voor een standaard plantaardige basis bij cateringopdrachten en in het nieuwe Huis van Stad en Regio, zal zij een motiverend voorbeeld zijn voor alle inwoners van Dordrecht en daarbuiten.

C O N C L U S I E

Bij het principe 'Carnivoor? Geef het door!' behoudt iedereen maximale keuzevrijheid, zijn er minder allergieën om rekening mee te houden, dragen we bij aan een gezonder milieu en zijn we gegarandeerd van minder dierenleed. De keuzes die de gemeente maakt maken de bevolking duidelijk waar de gemeente als geheel voor staat.

R A A D S B E S L U I T

De gemeenteraad van de gemeente Dordrecht, in vergadering bijeen d.d. ..., gezien het voorstel van Danielle Vol-van der Holst, Partij voor de Dieren,

Besluit:

- I. Bij alle bijeenkomsten die de gemeente Dordrecht organiseert het concept 'Carnivoor? Geef het door!' in te voeren, waarbij, zonder het aangeven van dieetwensen, de standaard plantaardig is;
- II. Bestellers c.q. inkopers van maaltijden die worden genuttigd tijdens bijeenkomsten georganiseerd door de gemeente de behoefte aan vlees, vis, zuivel, eieren en honing toe te laten voegen aan de mogelijke dieetwensen.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van ...

De griffier,

De voorzitter,

A.E.T. Wepster

A.W. Kolff

C O L O F O N

Partij voor de Dieren Dordrecht

Voorstraat 367
3311CT Dordrecht

E-mail | dordrecht@partijvoordedieren.nl
Website | dordrecht.partijvoordedieren.nl

Danielle Vol-van der Holst | Tekst
Pieter Groenewege | Vormgeving

Foto's

- P. 1: Martina Zamudio, [We Animals Media](#)
P. 3: Kevin_Snyman, [Pixabay](#)
P. 4: Stefano Belacchi / Essere Animali, [We Animals Media](#)
P. 5: Lukas Vincour / Zvířata Nejíme, [We Animals Media](#)
P. 6: Ella Olsson, [Unsplash](#)
P. 7: silviarita, [Pixabay](#); Brooke Lark, [Unsplash](#)
P. 8: Martina Zamudio, [We Animals Media](#)
P. 12: Dario Endara, [We Animals Media](#)

B R O N N E N

- 1 Greenpeace (2022), *De milieu-impact van vlees en andere dierlijke producten*. Opgehaald van: <https://www.greenpeace.org/>
- 2 Greenpeace (2019), *Factsheet stikstof en veehouderij in Nederland*. Opgehaald van: <https://www.greenpeace.org/>
- 3 CBS (2023), *Stikstofemissies naar lucht*. Opgehaald van <https://www.cbs.nl/>
- 4 RTL-nieuws (2020), *Biefstuk het slechtst voor klimaat, kip en vis minder milieubelastend*. Opgehaald van: <https://www.rtlnieuws.nl/>
- 5 Zwaan Juglen (2021), *Hoge consumptie van bewerkt vlees geassocieerd met verhoogd risico op hart- en vaatziekten*. Opgehaald van: <https://www.ahealthylife.nl/>
- 6 Farm Transparency Project, a non-profit animal protection organization Melbourne, Australia (2018), *Dominion*. Opgehaald van: <https://www.dominionmovement.com/>
- 7 Vereniging voor veganisme (2021), *Diergebruik heeft een grote impact op het klimaat*. Opgehaald van: <https://www.veganisme.org/>
- 8 Brouwer Berthe (2020), *De impact van een plantaardig voedingspatroon*. Opgehaald van: <https://natuurenmilieu.nl/>
- 9 FitChef (2020), *Meer plantaardig eten: hoe gezond is dat?* Opgehaald van: <https://fitchef.nl/>
- 10 Faasen, Lobke & Govers Armanda (2020), *De schijf for life - het plantaardig alternatief voor de schijf van vijf*. Opgehaald van: <https://voedingvisie.nl/>
- 11 World Animal Protection (2022), *8 redenen om minder vlees en zuivel te eten*. Opgehaald van: <https://www.worldanimalprotection.nl/>

- 12 Proveg (2018), *Wat is een vegetariër, flexitariër of vegan?* Opgehaald van: <https://proveg.com/>
- 13 Nieuwscheckers (2021), *Vee-industrie neemt bijna helft Nederlandse grond in beslag – en misschien zelfs meer.* Opgehaald van <https://nieuwscheckers.nl/>
- 14 Pigbusiness (2021), *Nederland grootste EU-vleesexporteur, varkensvlees op plek 4.* Opgehaald van: <https://www.pigbusiness.nl/>
- 15 Vegetariërsbond (2021), *Aantal dieren voor de vleesconsumptie.* Opgehaald van: <https://www.vegetariers.nl/>
- 16 Proveg (2019), *De impact van melk op het milieu.* Opgehaald van: <https://proveg.com/>
- 17 NOS (2018), *Vegetarisch wordt de norm bij diners van ministerie OCW.* Opgehaald van: <https://nos.nl/>
- 18 Nicolaas G. Pierson Stichting (2020), *‘Carnivoor? Geef het door’ in Amsterdam: interview met Johnas van Lammeren.* Opgehaald van: <https://www.ngpf.nl/>
- 19 De Havenloods (2020), *Voortaan is vegetarisch de standaard bij catering op stadhuis Rotterdam.* Opgehaald van: <https://www.dehavenloods.nl/>
- 20 Groenlinks Groningen (2021), *Carnivoor? Geef het door!* Opgehaald van: <https:// groningen.groenlinks.nl/>
- 21 Stadsredactie Zwolle (2022), *‘Carnivoor geef het door’ bij gemeente Zwolle.* Opgehaald van: <https://www.rtvfocuszwolle.nl/>
- 22 Noordhollands Dagblad (2022), *Vlees gaat grotendeels in de ban in provinciehuis: ‘Als wij als provincie geen goed voorbeeld kunnen geven, wat moeten de mensen thuis dan denken?’* Opgehaald van: <https://www.noordhollandsdagblad.nl/>
- 23 Vegareizen (2022), *Eerste volledig vegan ziekenhuis staat in Beiroet (Libanon).* Opgehaald van: <https://www.vegareizen.nl/>
- 24 Biojournaal (2022), *Meerderheid in Nederland is voor toevoegen plantaardig alternatief schoolmelk.* Opgehaald van: <https://www.biojournaal.nl/>
- 25 Foodagribusiness (2023), *Plantaardig wordt leidraad in Edinburgh.* Opgehaald van: <https://www.foodagribusiness.nl/>
- 26 ProVeg (2022), *Vleesvervangers goedkoper dan vlees.* Opgehaald van: <https://proveg.com/>

Partij voor
de Dieren